

ዳኞች፡- ሐገስ ወልዱ

አልማው ወሌ

አሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካቾች፡- 1. ወ/ሮ ታደሰች መንግስቱ - ቀረበኛ

2. ኢሣያስ ሐለፎም - ቀረበ

3. ወ/ሪት ረድኤት ሐለፎም

4. ወ/ሮ ገነት ሐለፎም

5. ያዕቆብ ሐለፎም

ተጠሪ፡- - የሰም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለው ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የሚስትነት እና የወራሽነት ማረጋገጫ ይሰጠን በማለት የቀረበውን አቤቱታ /ጥያቄ/ የሚመለከት ነው። አቤቱታው የቀረበው በሐረሪ ህዝብ ክልላዊ መንግስት ለመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲሆን ፤ ፍ/ቤቱ ሚች /የ1ኛ አመልካች ባለቤት እና የሌሎቹ አመልካቶች አባት/ ከዘጠኝ አመት በፊት ወደኤርትራ ተመልሶ የኤርትራ ነዋሪ መሆኑን አረጋግጫለሁ /ተገንዘቤአለሁ/ በማለት አቤቱታውን ሣያስተናግድ ቀርቶአል። በዚህ ብይን ላይ አቤቱታ የቀረበላቸው የክልሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት እና ጠ/ፍ/ቤትም ብይኑ ጉድለት የለበትም በማለት የአመልካቾችን ይግባኝ ሰርዘዋል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

በበኩላችንም አመልካቾች የካቲት 15 ቀን 2003 ዓ.ም በጸፋት ማመልከቻ ያቀረቡትን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ጉዳዩን አቤቱታው ከቀረበበት ብይን እና ከህጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል። በሰበር ችሎቱ ሊመረመር ይገባል ተብሎ የተያዘው ጭብጥ ሚች የኤርትራ ነዋሪ ናቸው በማለት የአመልካቾች ጥያቄ ውድቅ የተደረገው በአግባቡ ነው ወይ? የሚለው ነው።

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ያየው ፍ/ቤት የሰጠው ብይን እንዳየነው የአመልካቾች ጥያቄ ማስረጃ ይሰጠን የሚል ነው ቢባልም ፤ የጠቀሱት ድንጋጌ /ህግ/ ግን በፍ/ብ/ህግ ቁ. 826/1/ የተመለከተው ነው። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው የአመልካቾች ኋላፊነት ከሚች ጋር ያላቸውን ግንኙነት /ዝምድና/ ተረጋግጦ ውርሶ እንዲከፈትላቸው መሆኑን ነው። በእርግጥም ሚች የሞተው

ኤርትራ ውስጥ እንደሆነ በአቤቱታቸው ላይ ገልጸዋል። ፍ/ቤቱም ይህን መሠረት በማድረግ ብቻ ሚች ዋና መኖሪያው ስፍራ ኤርትራ ነው እሚል መደምደሚያ ላይ ደርሶአል። በበኩላችን እንደምናየው ግን ሚች ወደ ኤርትራ ሄዶ ሳይመለስ እዛው በመሞቱ ብቻ ዋና መኖሪያው ስፍራ ኤርትራ ነው ወደሚለው ብቸኛ መደምደሚያ መድረሱ ትክክል አይደለም።

ከአመልካቾች አቤቱታ መገንዘብ እንደቻልነው ሚች በመደበኛነት ሲኖር የነበረው በሐረር ከተማ ውስጥ ከአመልካቾች /ሚስቱ እና ልጆቿ/ ጋር ነው። የኢትዮጵያ መንግስት ወታደር እንደነበር ፣ ከወታደርነት በጡረታ ከተገለለ በኋላም በመካኒክነት ስራ በግሉ ተሰማርቶ ከቦታ ወደቦታ እየተዘዋወረ ሲሰራ እንደነበር ወደ ኤርትራ የሄደውም በዚህ የመካኒክነት ስራ ለመስራት ሲሆን ፣ ጊዜውም በየካቲት ወር 1990 ዓ.ም እንደሆነ ፣ በኋላ ወደቤተሰቦቹ /ሐረር/ ሊመለስ ያልቻለው በግንቦት ወር 1990 ዓ.ም በተነሣው የድንበር ግጭት /ጦርነት/ ምክንያት መውጣት ባለመቻሉ እንደሆነ ፣ ዜግነቱም ኢትዮጵያዊ እንደሆነ አመልካቾች ለዚህ ሰበር ችሎት ገልጸዋል።

የስር ፍ/ቤቶች እነዚህን ሁኔታ እውነት ስለመሆን አለመሆናቸው ለማጣራት ስለመሞከራቸው በብይኑ አልተገለጸም።

ከላይ እንዳመለከትነው ለሰጡት ብይን ዋና መሠረት ያደረጉት ሚች ወደ ኤርትራ ከሄደ በኋላ ሳይመለስ እዛው ሞቶአል የሚለውን ፍሬ ነገር ብቻ እንደሆነም ነው ለማየት የቻልነው። ይህ አይነቱ አካሄድ እንዳለ ተቀባይነት ይኑረው ቢባል ለስራ ወይም ለተለያዩ ምክንያቶች ከአገራቸው ወጥተው ሳይመለሱ ሊሞቱ በሚችሉት ኢትዮጵያውያን የውርስ አከፋፈት ጉዳይ ላይ ከፍተኛ ችግር ሊፈጠር እንደሚችል መገመቱ አይከብድም። በፍ/ብ/ህግ ቁ. 826/1/ የተመለከተው ድንጋጌ፣ በተለይም "...ዋና መኖሪያው ስፍራ..." የሚለው ሐረግ መተርጎም ያለበትም ከዚህ አንጻር እየታየ ሲሆን እንደሚገባ ልብ ሊባል ይገባል። ይህን ታስቦ በማድረግ አቤቱታ የቀረበበት ብይን ስናየው ለጉዳዩ አወሳሰን አግባብነት ያላቸው ፍሬ ነገሮች በአግባቡ ሳይሆኑ የተሰጠ ሆኖ ነው ያገኘነው። በዚህ ምክንያትም ብይኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት ችለናል።

ው ሣ ኔ

1. የሐረር ህዝብ ክልላዊ መንግስት የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 33899 ህዳር 21 ቀን 2003 ዓ.ም የሰጠው ብይን፣ የሐረር ህዝብ ክልላዊ መንግስት ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 07698 ጥር 16 ቀን 2003 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ እና በሐረር ህዝብ ክልላዊ መንግስት ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 01792 ጥር 20 ቀን 2003 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸረዋል።
2. የሐረር ህዝብ ክልላዊ መንግስት የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አመልካቾች ያቀረቡለትን አቤቱታ በተከፈተው መዝገብ ማሰማቱን እንዲቀጥል ፣ ይህ የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ለጉዳዩ አወሳሰን አግባብነት ያላቸው ናቸው ያላቸውን ሁኔታዎች እና ሌሎችም ፍ/ቤቱ አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ፍሬ ነገሮች እንዲያጣራ በመጨረሻም ፍሬ ነገሮችን አግባብነት ካለው ህግ ጋር በማገናዘብ ተገቢውን ውሳኔ ይሰጥ ዘንድ ጉዳዩ ይመለስለት በማለት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 343/1/ መሠረት ወስነናል።
መዝገቡ ተዘግቶአል። ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

እ.ከ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት